

Zaterdag 4 mei 2019
ca. 17.15 uur

Al jarenlang verkondigde Walter Hogenhuys aan iedereen die het wilde horen dat hij een hekel had aan routine en dat terwijl elke dag van zijn leven uit identiek dezelfde activiteiten bestond. Soms vroeg hij zich af waarom hij die bizarre tegenstrijdigheid in het leven hield. Misschien sprak hij zich enkel pro forma tegen vaste gewoontes uit omdat hij zo de indruk kon wekken dat hijzelf heel anders in elkaar stak. De vraag was wie hij daarmee voor de gek probeerde te houden.

Een van die dagelijkse activiteiten hield in dat hij om kwart voor vijf de deur van zijn flat in de Schrijnmakersstraat achter zich dichttrok, op zijn gemak naar de Grote Markt van Leuven wandelde en drie Stella's van 33cl dronk in zijn stamcafé Gambrinus. Dat deed hij samen met twee oud-collega's, Maarten Jakobs en Leopold Devos. Ze hadden alle drie decennialang aan dezelfde faculteit gedoceerd en waren in de loop der jaren goede vrienden geworden, een soort zelfbenoemd triumviraat dat ter bezegeling van hun verbond elke dag om vijf uur aan hetzelfde tafeltje verzamelde, behalve op zondag, dan was de Gambrinus dicht. Doorgaans bleven ze tot zeven uur, dan gingen ze terug naar huis.

De gewoonte bestond intussen drie jaar. Toen was Marlies, de vrouw van Leopold, aan kanker gestorven en hadden ze beslist om van hun occasionele ontmoetingen in de Gambrinus een dagelijkse gebeurtenis te maken. Een mens had al eens behoefte aan een praatje en thuis zat toch niemand op hen te wachten. Leopold was zoals gezegd weduwnaar, Maartens

vrouw verbleef in een woonzorgcentrum voor personen met dementie en hijzelf was nooit getrouwd, iets wat hij zich in zijn negenenzestigjarig bestaan nog geen dag had beklagd. Niet dat hij misogyn van aard was, integendeel. Hij vond vrouwen mooie en fascinerende wezens, zolang je ze maar niet elke dag om je heen had.

Trouwens, welke vrouw zou het bij hem uithouden? Vroeger, toen hij Europese literatuurgeschiedenis doceerde aan de faculteit der letteren, had hij een druk sociaal en professioneel leven gehad, maar sinds zijn emeritaat hield hij zich nog maar met één ding bezig: zijn verzameling handschriften en zeldzame boeken. Elke dag, van tien uur 's morgens tot kwart voor vijf's avonds, zat hij aan het scherm van zijn computer gekluisterd en schuimde het internet af op zoek naar interessante aanwinsten voor zijn collectie.

Vroeger moest je daarvoor naar boekenmarkten, veilingen of antiquariaten overal te lande, tegenwoordig kon het allemaal met enkele klikken van de muis op je bureau. Dat was een enorm voordeel omdat het veel tijd uitspaarde en tegelijkertijd een nadeel omdat je de fysieke zoektocht miste en alle verrassingen die daarmee gepaard konden gaan. Maar zo zat het leven nu eenmaal in elkaar. Het was een beetje van dit en een beetje van dat, behalve dat met het ouder worden de beetjes almaar kleiner werden.

Wat hij wel nog deed, was elke eerste zondag van de maand een bezoek brengen aan de boekenmarkt van Diest. Die werd in het plaatselijke begijnhof gehouden en zowel de locatie als het aanbod waren de moeite van de verplaatsing waard. De ene keer reed hij, de andere keer reed Maarten.

Die had dezelfde passie als hij en in het verleden was het een paar keer gebeurd dat ze op hetzelfde moment bij een handelaar een boek of handschrift zagen liggen dat ze alle twee

wilden hebben. Op zo'n ogenblik kon de rivaliteit bijzonder hoog oplopen en een jaar geleden had het niet veel gescheeld of de ruzie had een eind gemaakt aan hun vriendschap. Daarom namen ze sindsdien elk een andere route. Maarten vertrok links van de Sint-Catharinakerk, hij rechts.

Better safe than sorry, zei men in het Engels, want Maarten kon even fanatiek reageren als hij wanneer het om zijn verzameling ging. Die was zowel in kwantiteit als in kwaliteit de mindere van de zijne, maar net dat maakte van Maarten een geduchte concurrent omdat hij elke gelegenheid aangreep om de kloof kleiner te maken. Verzamelen was voor een deel ook rivaliseren, dat voegde een extra dimensie toe aan de hobby: de wedijver met andere collectioneurs, het buitenspel zetten van de tegenstander, de voldoening om zelf de buit binnen te halen.

Dat herinnerde hem aan zijn laatste aankoop, drie weken geleden. Op een veilingssite werd een facsimile te koop aangeboden van de Codex Manesse. Het was de allereerste kopie die ooit was gemaakt van het beroemdste manuscript uit de hele middeleeuwen dat internationaal bekendstond als *The Great Heidelberg Book of Songs*, samengesteld tussen 1300 en 1340. Het origineel bevond zich in Heidelberg, in de bibliotheek van de universiteit, en bevatte minneliedereren van honderdveertig dichters die opgeluisterd werden door honderdzevenendertig miniaturen.

Toen hij nog doceerde, had hij ontelbare keren naar het werk verwezen en er geregeld een minnelied uit besproken. De teksten waren in het Middelhoogduits, wat sterk aanleunde bij het Middelnederlands. Van de huidige landsgrenzen was in die tijd immers nog geen sprake en sommige dichters die in het boek aan bod kwamen, werden tegenwoordig tot zowel de Nederlandstalige als de Duitstalige literatuur gerekend.

Het aangeboden exemplaar dateerde van 1925 en was daarmee niet alleen de oudste, maar ook de meest begeerde facsimile-uitgave die ooit in omloop was gebracht. De originele oplage bestond uit slechts driehonderdtwintig stuks en vele daarvan waren tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland verloren gegaan, wat de prijs van de overgebleven exemplaren natuurlijk aanzienlijk opdreef.

Hij had geen idee hoeveel verzamelaars online hadden meegedeboden, maar dat het er veel waren, stond buiten kijf en een van hen was Maarten geweest. Die was bijzonder boos geworden toen hij vernam wie het boek had gekocht omdat hij al jarenlang op zoek was naar dat specifieke facsimile van de Codex, maar dat had Walter niet tegengehouden om zelf ook te bieden. In oorlog, liefde en verzamelen was alles toegestaan en bovendien was voor Maarten de prijs toch te hoog opgelopen, want het woonzorgcentrum waar zijn vrouw verbleef, kostte hem jaarlijks een rib uit het lijf.

Walter zat nog altijd een beetje met de ruzie verveeld, maar aan de andere kant vond hij dat hij bepaalde rechten op het boek kon doen gelden. Vijf jaar geleden had hij meegewerkt aan een tv-documentaire over de Codex Manesse. Hij was weliswaar niet zelf in beeld gekomen, die eer was professor Hauptmann van de universiteit van Heidelberg te beurt gevallen, maar bij de voorbereiding van het programma had men hem een paar keer om advies gevraagd. Dat argument had hij gebruikt om zijn aankoop tegenover Maarten te rechtvaardigen, maar die was bij zijn standpunt gebleven. Het boek stond al een eeuwigheid op zijn verlanglijst, dan kaapte je het niet weg voor de neus van een vriend.

Misschien had hij beter verzwegen dat het felbegeerde werk nu zijn eigendom was, maar zo werkte het niet. Een deel van de pret van verzamelen was dat je kon uitpakken met je nieuwe

aanwinsten, zeker tegen een medecollectie­neur, en vroeg of laat zou Maarten wel over zijn ontgoocheling heen raken.

Walter passeerde de monumentale trap voor de hoofd­ingang van de Sint-Pieterskerk en stak de Grote Markt over in de richting van de Gambrinus. Door het zachte weer zat het terras van het café halfvol, maar daar namen hij en zijn vrienden nooit plaats, zelfs niet in de zomer. Er was te veel lawaai, een mens verstond zichzelf niet eens, en het terras lag aan de schaduwkant van het plein, voor de zon moest je er dus ook niet gaan zitten.

De glazen deur van de Gambrinus stond zoals gewoonlijk uitnodigend open. Wim, de kelner, zag hem binnenkomen en gaf hem een hand die elke dag vergezeld ging van dezelfde vraag: ‘Zoals altijd, Walter?’

Hij knikte. Wim werkte al zo lang hier dat hij beschouwd kon worden als een deel van het interieur. En dat mocht er zijn. De wanden van het café waren bekleed met een prachtige, eikenhouten lambrising en daarboven bevonden zich muur­schilderingen van bucolische taferelen waarin vrouwelijke figuren en mollige putti een allegorie uitbeeldden van het bier­brouwen en de hopteelt. De toog en de bijbehorende glazenkast vormden een perfect ensemble met de rest van het meubilair dat bestond uit sierlijke, oude tafels met marmeren inleg en gietijzeren onderstellen, terwijl bij de ramen groenleren, gecapitonneerde banken gezellige zithoekjes vormden. Heel de inrichting ademde nog de sfeer uit van een negentiende-eeuws etablissement en daarmee was de Gambrinus het laatste café in zijn soort in heel Leuven.

In de linkerhoek, bij het raam dat uitkeek op de Sint-Pieterskerk, zaten Maarten en Leopold al op hem te wachten. Hun gezichten, zag hij, stonden ongedurig. Hij wist waarom. Mensen die gepensioneerd waren, klampten zich nog meer

dan anderen vast aan afgesproken uren, alsof ze op die manier de overvloed aan vrije tijd onder controle konden houden. Een illusie natuurlijk, want als er in dit ondermaanse iets was dat zich niet liet beïnvloeden of intomen, dan was het wel de tijd. Je moest maar in de spiegel kijken om dat te beseffen.

Met een groet van zijn hand liep hij naar het tafeltje waar zijn vrienden zaten. Hij was te laat en dat kreeg hij meteen te horen ook. Hij wuifde de protesten weg met het argument dat hij onverwachts was opgehouden.

‘Door wat?’ vroeg Leopold. Hij was de oudste van hun drie en zijn hangwangen deden denken aan die van sommige honderassen.

‘Zeg ik dadelijk. Eerst iets drinken. Ik stik van de dorst.’

Wim kwam aangedragen met een Stella van 33cl. Walter knikte een bedankje, maakte een toestend gebaar naar de twee mannen tegenover hem en nam een fikse slok. Er waren weinig cafés waar de Stella zo goed smaakte als hier. Dat lag, had de eigenaar hem eens uitgelegd, aan de tapinstallatie. De biervaten in de speciaal gekoelde kelder bevonden zich loodrecht onder de tapkast, zodat de afstand tussen vat en glas tot een minimum werd beperkt. Hoe korter de weg die het bier moest afleggen, hoe beter de smaak. Dat was, in theorie althans, de verklaring voor de excellente kwaliteit van de Stella in dit café.

‘En?’ drong Leopold aan. ‘Door wat ben je nu opgehouden?’

Walter zette zijn glas terug op tafel en wachtte enkele seconden om de belangstelling van zijn vrienden een extra duwtje te geven. Veel nieuws viel er niet te vertellen wanneer je elkaar elke dag zag, in die omstandigheden telde elke kleine gebeurtenis.

‘Net toen ik wilde vertrekken, kreeg ik een telefoontje van de regisseur met wie ik indertijd heb samengewerkt aan de documentaire over de Codex Manesse. Het programma wordt opnieuw uitgezonden. Op maandag 13 mei. Op Canvas.’

Walter merkte dat Maartens blik onmiddellijk verhardde. Tegelijkertijd realiseerde hij zich dat hij beter zijn mond had gehouden, maar daarvoor was het nu te laat. Verward greep hij opnieuw naar zijn glas en verborg er zijn gezicht achter.

‘Heb je hem ook verteld dat je onlangs je vriend dat boek door de neus hebt geboord?’ vroeg Maarten.

Walter schrok, zowel van de inhoud van de vraag als van de bitse toon waarop ze werd gesteld. Er viel een pijnlijke stilte.

‘Heb je gehoord wat ik vroeg?’ zei Maarten. ‘Heb je de regisseur ook verteld dat je...’

‘Hé jongens,’ kwam Leopold tussenbeide. ‘Daar gaan we toch niet nog een keer over ruziemaken, hoop ik. Dat is geen enkel boek waard.’

Walter voelde zich opgelaten. Hij had niet verwacht dat Maarten na drie weken nog altijd zo boos zou reageren. Met een zucht zette hij zijn glas op tafel, nam het meteen weer op en dronk het in één teug leeg.

Maarten wendde zich tot Leopold die rechts van hem zat.

‘Het gaat niet alleen om dat ene boek,’ zei hij. ‘Een week voor de veiling heeft meneer daar...’ Hij maakte een hoofdbeweging naar Walter ‘... me ook al een loer gedraaid. Een antiquaar in Diest had een handgeschreven brief van Gustave Van de Woestyne aan zijn broer Karel voor mij opzijgelegd, maar ik kon die zondag niet naar de boekenmarkt omdat ik griep had. Mijn zoon is in mijn plaats naar ginds gereden en wat bleek? De heer Hogenhuys had de brief al gekocht. Ik, zo heeft hij tegen de handelaar gezegd, had geen interesse meer, daarom was ik niet opgedaagd.’

Leopold keek naar de overkant van de tafel.

‘Is dat waar?’

Walter haalde zijn schouders op. Ontkennen had geen zin. Hij had geweten dat de brief vroeg of laat ter sprake zou komen.